

Стрельченко Оксана Григорівна, доцент
кафедри адміністративного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА
КОРУПЦІЙНИХ ДІЯНЬ У СФЕРІ ОБІГУ
ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ**

Важливо відзначити, що здоров'я є безцінне. Але, на жаль, це не так, ціна здоров'ю кожного існує, і вона цілком реальна. Це гроші, які держава витрачає на охорону здоров'я щороку, гроші пацієнтів за лікування в приватних і державних лікарнях, нарешті, гроші за ліки, придбані в аптеках - усе разом в масштабах країни виливається в сотні мільярдів гривень, легальних і не дуже. Тільки державний бюджет України на 2018 рік передбачає витрати держави на здоров'я українців в розмірі 112,5 млрд. грн.

Природно, що такі кошти не можуть пройти повз «зацікавлених в їх освоєнні» осіб, яких ласкаво називають «фармацевтичної мафією». На відміну від нав'язуваного і навіть у чомусь звичного способу мафії, що складається з міцних молодиків зі зброєю,

фармафія складається з цілком солідних і шанованих людей, що займають високі пости - керівники фірм, керівники антикорупційних органів, народні депутати, міністри та самі поліцейські, які мають боротися із проявами корупції, а не породжувати її. І саме це робить їх особливо небезпечними, здатними на майже «законних» підставах розпорошувати мільярди бюджетних гривень.

«Корупція» в сфері охорони здоров'я проявляється по-різному. Ми не говоримо сьогодні про декілька сотень гривень, що віддаються лікарям за правильний діагноз і адекватне лікування або монопольна змова з метою підняти ціни на ліки на тлі якоїсь чергової нової болячки на кшталт атипової пневмонії або свинячого грипу [1; 2].

Йтиметься про те куди більш тонких способи проявів корупційних діянь, коли за один раз можна «заробити» мільйони і десятки мільйонів гривень.

Згідно з прийнятим раніше законодавству, держава продовжить фінансувати лікування різного роду пільговиків, які отримують допомогу в лікарнях. Уряд закуповує за рахунок бюджету обладнання і медпрепарати, необхідні для лікування ВІЛ-інфікованих, хворих на туберкульоз, онкологічні захворювання, гемофілію та ряд інших.

Наприклад, у 2017 році на закупівлю ліків для пільгових категорій було виділено 5,9 млрд. грн. Зрозуміло, всі ці ліки, як і інші, а також різне устаткування для закладів охорони здоров'я, держава набуває на відкритих тендерах, учасники якого повинні пропонувати якісний товар за доступною ціною.

На практиці ж все традиційно вирішують зв'язки і здібності учасників тендера лобювати свої інтереси, причому використовуються для останнього часто ті ж державні гроші, за які купуються ліки та обладнання.

Особливо цінуються тендери із закупівлі медичного обладнання: суть проста - якщо замінити пару елементів і деталей на апараті, можна перетворити його в унікальний за своєю вартістю. Завищення вартості медичного обладнання становить понад найчастіше 200-300%, а сума однієї угоди, наприклад, із закупівлі прискорювача частинок для променевої терапії онкозахворювань цілком може досягти декількох мільйонів доларів.

Зрозуміло, подібні корупційні схеми не можуть існувати без участі високопосадовців.

До 2014 року основними кланами в Україні вважалися: міністерський - на чолі з міністром охорони і «депутатський» - на чолі з народними депутатами України та багатьма іншими високопосадовчими особами [3].

За кожним із кланів стояли певні фірми, які вигравали на проведених Міністерством охорони здоров'я тендерах. Так «базовою» структурою корупційної системи у сфері обігу лікарських засобів, експерти визнали ТОВ «Людмила-Фарм», до якої у період з 2012 по

2014 рік загальна сума виграних нею державних тендерів склала понад 1,2 млрд. грн. [3].

Водночас, треба відзначити, що у 2018 року Служба безпеки України повідомила про розкриття корупційної схеми, за якою постачальники ліків завдали держбюджету збитків майже на 3,3 млрд. грн. За повідомленням Служби безпеки України, викритих нею фармдистріб'ютора декларував в митних документах завідомо завищені закупівельні ціни (на 20-40% вищими за реальні). З огляду на схожість цифр, отриманих на тендерах ТОВ «Людмила-Фарм», на фармринку була порушена справа, але саме за цю фірму. Втім, судячи з відсутності новин, якщо це і було так, то свої проблеми компанія успішно вирішила [3].

Необхідно звернути увагу на корупційні діяння щодо лікарських засобів за допомогою яких здійснюється гемодіаліз, які здійснювали сьогоднішні екс-народні депутати, які розуміли, що пацієнти, хворі цим захворюванням, повинні постійно отримувати лікування, що призводить до масштабних витрат на покупку за рахунок державних коштів витратних матеріалів на його проведення. В лютому 2017 року працівники Управління захисту економіки Національної поліції в місті Києві викрили злочинну схему розкрадання бюджетних коштів, виділених на закупівлю комплектів для проведення гемодіалізу для хворих киян на суму 92 мільйони гривень.

Як тут не сказати на адресу нинішніх чиновників країни, готових жити по-новому і по-європейськи: «нічого особистого і ніякої політики - чистий бізнес».

Втім, мають свій «шматок хліба» на фармації не тільки міністри і нардепи. Дістається і рядовим експертам Державного Експертного Центру, який вирішує, які виробники можуть реалізовувати свої препарати в Україні як відповідні всім вітчизняним вимогам.

Наприклад, фахівець Державного Експертного Центру з інсуліну і ліків від діабету, який визначає які ліки від діабету можна продавати в Україні, за 2015-2017 роки отримав, за версією СБУ, понад 4 мільйонів гривень від виробників інсуліну і ліків для діабетиків [3].

Доцільно відзначити і такі корупційні діяння за закупівлю для України препарату «Таміфлю», під час яких «бізнесмени» примудрилися «продати» державі з 400%-ю накруткою зазначений препарат.

Отже, доцільно відзначити те, що сфера обігу лікарських засобів наповнена безліччю корупційних діянь, за які жоден із високо посадовців не несе юридичної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Стрельченко О. Г. Основні види корупції у сфері медицини / О. Г. Стрельченко // Адміністративно-правова протидія корупції в Україні : матеріали наук.-практ. семінару / редкол.: О. В. Кузьменко (голова), І. Д. Пастух, О. К. Волох. - Київ : Центр учб. літ., 2015. - С. 39-42.

2. Стрельченко О. Г. Особливості корупції у сфері охорони здоров'я Сполучених Штатів Америки: порівняльно-правовий аспект / О. Г. Стрельченко // Адміністративно-правове забезпечення діяльності публічної адміністрації : зб. матеріалів підсумковго наук.-практ. семінару (Київ, 16 черв. 2016 р.) / редкол.: О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, О. В. Волох. - Київ : Кафедра, 2016. С. 39-44.

3. Українська фармацевтична мафія: клани, схеми, покровителі
URL: https://transparency.agency/text/ukraj_ inska-farmatsevychna-mafij_ a-klany-skhemy-pokrovyteli.